

REKVIJEM ZA ĐAVOLA

"Mračni vitez" ("The Dark Knight"), režija: Kristofer Nolan, glavne uloge: Kristijan Bejl, Hit Ledžer, Aron Ekhart, Geri Oldman, Megi Džilenhal, Majkl Kejn, Morgan Friman

Пише:
Бојан Ж.
Босилјчић

Ошава, септембра 2008.

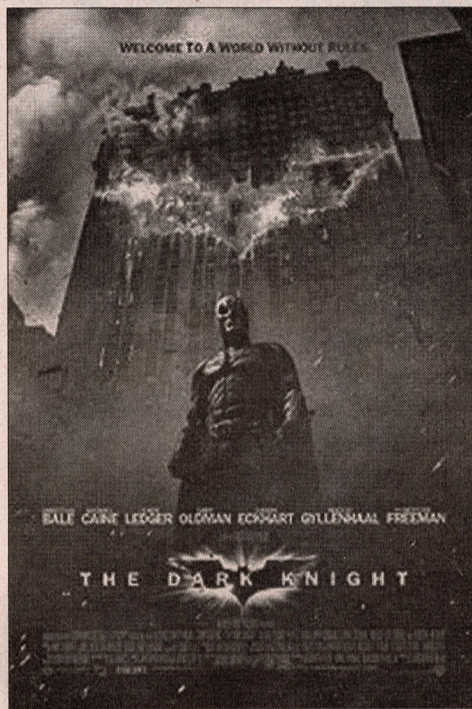
Minulo leto u severno-američkim "multipleksima" ostaće dugo upamćeno po "Mračnom vitez", koji je naprečac ušao u filmske anale. Čovek-šišmiš (ponovo) je spasio Gotam Siti i Holivud! Bio je to monumentalni događaj sezone, "godzila blokbuster" koji se pojavljuje jednom u deset godina. "Mračni vitez" je novi kralj "boks-ofisa", potisnuvši dosad nedostižnog "Spajdermena 3" sa trona, istovremeno cementirajući supremaciju "superherojskih" filmova u bioskopima.

Studio "Vornor Bros" je konačno napravio jedan super-hit koji je postavio rekord za rekordom na blagajnama "megapleksa", u svim kategorijama koje pomno prate holivudske računovođe: za premijerni dan film je imao 68 miliona dolara zarade, a za početni vikend prikazivanja inkasirao je čak 158 miliona dolara. To je, ujedno, film koji je najbrže ostvario prihod od 200, 300 i 400 miliona dolara (za samo 18 dana!), dosegao je drugo mesto "večne liste" primakavši se cifri od 500 miliona dolara i na kursu je da se približi Kamernovom "Titaniku" koji se od 1998. godine superiorno nalazi na čelu najkomercijalnijih filmova svih vremena sa 600 miliona dolara zarade na blagajnama severno-američkih bioskopa.

"Betmen", po ko zna koji već put! Dugu cestu je prešao Mračni vitez od svog filmskog debija 1989. godine, u režiji ekstravagantnog Tima Bartona. Kao što je i tada na velikim ekranima izazvao zemljotres najjače magnitude, tako je to sad pošlo za rukom i reditelju Kristoferu Nolanu koji je pre tri godine ponovo pokrenuo ovu franšizu sa filmom "Betmen počinje". Zanimljivo, od dosad ukupno šest holivudskih filmova o čoveku-letećem mišu, ovo je prvi koji ne nosi ime junaka u svom naslovu. Ima li kraja nastavcima? Ne! Betmen protiv Džokera. Pa, zar to nismo već gledali pre skoro dve decenije u nadmetanju Majkla Kitona i Džeka Nikolsona!? Svejedno, multi-milionska publika je plaćanjem skupe bioskopske ulaznice upravo odgovorila sa velikim DA na pitanje da li treba još jedan film o "Betmenu", čijem serijalu izgleda nema kraja. Prosečna zarada prethodnih pet "betmenovskih" filmova za premijerni vikend prikazivanja je bila 47 miliona dolara, što je "Mračni vitez" trostruko nadmašio i za samo četiri-pet dana pokrio cenu koštanja filma od 185 miliona dolara. Prirodno, reditelj Kristofer Nolan je dobio "zeleno svetlo" za (bar) još jednu novu epizodu o krilatom zaštitniku Dobra, zaokružujući tako svoju trilogiju ponovo osmišljene franšize koju je preuzeo od kolega Tima Bartona ("Betmen", 1989. i "Betmen se vraća", 1992.) i Džoea Šumahera ("Betmen zauvek", 1995. i "Betmen i Robin", 1997.).

U stvari, čitava fama i buka oko "Mračnog viteza" se podigla još 22. ja-

nuara ove godine kada je usled uzimanja prekomerne doze lekova preminuo talentovani 28.-godišnji australijski glumac Hit Ledžer, tumač Džokerovog lika, kojeg publika pamti kao muževnijeg partnera Džeka Džilenhala u izvikanoj kaubojskoj "gej" drami "Planina Brouk-bek" (2005.) reditelja Enga Lija. Ledžer je momentalno dobio mitski oreol i po-

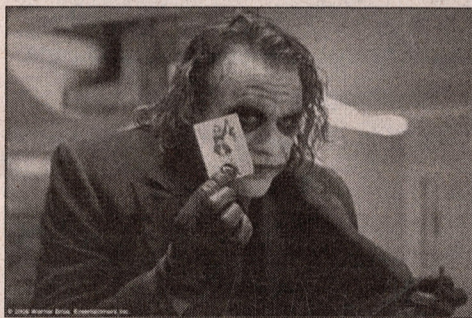

Betmen za sva vremena - Mračni vitez

stao savremeni pandan Džemu Dinu, a njegova kolosalna kreacija dijaboličnog Džokera je dobila takve hvalospевe da ga mnogi već tipuju za posthumnog osvajača "Oskara", što se ranije desilo jedino sa Piterom Finčom, u proročanskoj "TV mreži" (1976.) Sidnija Lame-ta. Hit Ledžer je "Mračnog viteza" pretvorio u rekvijem za Đavola!

Šta bi Betmen bez zloća? Ono što ga čini su zapravo njegovi protivnici. Bez njih, on ne bi ni postojao! Ono što je zgodna devojka za Džemsa Bonda, to je psihološko deformisani "frik" za Betmena.

Dugačka je lista nitkova i zloća protiv kojih se Betmen borio: Pingvin (Deni De Vito), Ridler (Džim Keri), Tu Fejs (Tomi Li Džons), Mr. Friz (Arnold Švarceneger), Poizon Ajvi (Uma Turman) i Ket-Vuman (Mišel Fajfer), ali njegov najokoreliji rival i zakleti večiti neprijatelj je Džoker. On je za Betmena isto ono što je Leks Lutor za Supermena. U celoj šemi stvari, snage svetlosti i mraka su zauvek isprepletene. Betmen

Saljivdžija bez osmeha - Džoker treba Džokera isto toliko koliko Džoker treba Betmena. "Ti me upotpunjuješ" - kazaće mu Džoker u "Mračnom vitez".

Stavivši na lice klovnovsku masku, Džek Nikolson je u Bartonovom filmu ubrizgao Džokeru grotesknu notu, čineći ga istovremeno demon-skim psihopatom i šaljivdžijom-šarlata-

nom. "Smejanje je najbolji lek" - to je moto Džokera. U "Mračnom vitez", međutim, Ledžerov Džoker je smrtno ozbiljan. On je gospodar jeze, (sado)mazohista i nihilista, otelotvorenje čistog Zla, koji uništava sve što mu se prohte, povodeći se idejom totalnog Ništavila. Džoker je agent haosa, manijakalni anarhista koji živi samo da bi izazvao pustoš. Kao što Betmenov/Brus Vejnov sarkastični batler Alfred (Majkl Kejn) reče: "Neki ljudi jedino žele da vide kako svet gori". Destruktivnih poriva, njega ne interesuje ni novac, ni slava, ni moć, sve što čini je zarad perverzno zadovoljstva. Ledžerov ultraluciferski Džoker se popeo na pijedestal holivudskih negativaca, od kojeg bi i jedan Hopkinsov Hanibal Lekter ("Kad jaganjci utihnu") ustuknuo. Suptilno manipulišući sa krilaticom filma "Zašto tako ozbiljno", reditelj Nolan odbija da objasni lik Džokera simplifikovanom pop-psihologijom, sa

Kandidat za posthumnog Oskara - Hit Ledžer kao Džoker

frojdovskim eksplikacijama o ocu koji je britvom izrezao osmeh na sinovljevom licu. Hit Ledžer priziva anarhiju "Seks pištolja" i "Paklene pomorandže", kreirajući lik Džokera za sva vremena. Poslednji smeh u ovom film pripada njemu i dovoljan je da vas nagne na plač!

Originalni "Betmen" ilustratora Boba Kejna nije više komični strip. "Mračni vitez", koji aluzira na istoimenu grafičku novelu Frenka Milera, je najnovija holivudska re-invecija maskiranog osvetnika koja ponire duboko u ambis tame, transformišući se u kompleksnu dramu i tragediju šekspirijanskih proporcija, uzdrnavajući fundamentalne moralne postavke na kojima počiva Betmenova legenda. Heroj filma je prebogat industrijalista-plejboj koji voli da prebija ljude dok se jedini pošteni žaca u gradu nalazi na čelu podmitljivih policajaca.

"Mračni vitez" reditelja i koscenariste Kristofera Nolana nije pojednostavljena priča o Dobru i Zlu. Betmenov karakter je ambivalentan i donosi širi spektar emocija nego pre. Građani Gotam Sitija ga okrivljuju za smrt ne-dužnih i nazivaju ga "vidžilanteom" koji uzima pravdu u svoje ruke, izdižući se iznad zakona. Sa druge strane, Džoker je mnogo više od zloće: on je Mefisto čije akcije su perfidno zamišljene da izazovu moralne dileme kod njegovih neprijatelja - Betmena (Kristijan Bejl), policijskog komesara Gordona (Geri Oldman) i okružnog javnog tužio-ca Harvija Denta (Aron Ekhart), primoravajući ih da donesu teške i diskutabil-

ne etičke odluke. "Gotam Siti treba heroja sa licem" - kazaće Betmen idealisti Dentu. Ironično, takav revnosni pravodnik će posle svoje lične tragedije, koja ga pretvara u "Čoveka sa dva lica", postati nemilosrdni ubica-osvetnik.

"Mračni vitez" je turobna alegorija na post "9/11" eru pokazujući kako teror razara osnovne ljudske principe i moralne kategorije. To je film dubokog beznada, kao nijedan ranije u ovom žanru. Reditelj Nolan kreira svet u kojem je biti superheroj - mač sa dve oštrice i gde su svi trijumfi kratkovećni. "Mračni vitez" sugeriše da su oni koji prave zlo neumorni dok su dobročinitelji iscrpljeni, sa mudrom, svovremenskom porukom da su heroji, ako dovoljno dugo žive, predodređeni da budu viđeni kao zločinci. Sami izaberite ime, duga je lista! Betmen je gotovo sekundarni lik, on je gost u svom filmu kojeg mu je oteo Džoker. Naslednik Majkla Kitona, Vala Kilmera i Džordža Klunija, Kristijan Bejl (Spilbergovo otkriće u "Carstvu sunca", 1987.) upečatljivo personifikuje sve one duboke traume i nesigurnosti Betmenovog alter ega - bilionera Brusa Vejna, zapalog u egzistencijalnu krizu. U njegovom Betmenu ima zno Hamleta!

Autor svetske klase Kristofer Nolan ("Memento", "Insomnija") je u "Mračnom vitez" uspeo da pop-eskapizam približi neprolaznom artizmu. Ovo ostvarenje efektno funkcioniše na više nivoa - kao akcioni film, kao studija karaktera i kao metafora na ovo vreme opsednuto strahom od terorizma. Koncipiran na razmeđu između industrije i umetnosti, mešajući bravuru sa klišeima, "Mračni vitez" je delo o dualizmu, što je i glavna crta njegovih likova.

Dualizam superheroja - Kristijan Bejl kao Brus Vejn-Betmen

To je "superherojski" film koji vas čini da zaboravite na njegovu "petparačku" dušu komičnog stripa. Kad ste zadnji put videli film koji je zabavan dok istovremeno provocira misli?

Nešto signifikantno se ove godine dešava sa žanrom stripovskog filma. "Spajdermen 2" (2004.) je predstavljao najvišu tačku tradicionalnog filma baziranog na komičnim stripovima. Pre nekoliko meseci "Čovek od gvožđa", a sada posebno "Mračni vitez", razotkrivaju nove mogućnosti i redefinišu holivudske kanone, odvlačeći ovaj žanr u dublje vode, shvatajući da su to priče koje dodiruju skrivene strahove, traume, fantazije i nade. A legenda kao što je betmenovska, sa svojim utemeljenjem u "film noaru", je najplodnije tlo za ovakvo istraživanje.